

Vlaams
Parlement

ingediend op **602** (2015-2016) – Nr. 1
17 december 2015 (2015-2016)

Verslag van het verzoekschrift

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Ann Brusseel

over de toelatingsvoorwaarden
voor de opleidingen Geneeskunde
en Tandheelkunde

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde;

Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;

Ann Brusseel, Jo De Ro;

Caroline Gennez, Tine Soens;

Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Axel Ronse, Willy Segers, Ann Soete, Manuela Van Werde;

Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;

Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;

Katia Segers, Steve Vandenberghe;

Elke Van den Brandt.

INHOUD

I. Procedure	4
II. Inhoud van het verzoekschrift.....	4
III. Bespreking	4
1. Standpunt van de minister.....	4
2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de minister	6
IV. Conclusie	9
Gebruikte afkortingen	10
Bijlagen:	
– Adviezen geformuleerd door de begeleidingscommissie ter verbetering van de kwaliteit van het toelatingsexamen tot de opleidingen van arts en tandarts.....	13
– Adviesnota. Toelatingsexamen arts/tandarts: van examen met absolute cesuur naar vergelijkende selectieproef	15

I. Procedure

Op 7 juli 2015 diende de verzoekster bij de voorzitter van het Vlaams Parlement een verzoekschrift in over de toelatingsvoorwaarden voor de opleidingen Geneeskunde en Tandheelkunde (verzoekschrift nr. 16 (2014-2015)). Het verzoekschrift in kwestie werd op 13 juli 2015 ontvankelijk verklaard door de parlementsvoorzitter en werd voor verdere behandeling verwezen naar de Commissie voor Onderwijs. Het verzoekschrift werd dientengevolge overgemaakt aan de commissieleden.

Het verzoekschrift stond aan de agenda van de commissie op donderdag 29 oktober, donderdag 3 december en donderdag 10 december 2015. Op de eerstgenoemde datum werd besloten om het standpunt van minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs te vragen. De minister lichtte haar standpunt over de in het verzoekschrift aangehaalde kwestie toe op de commissiebijeenkomst van 3 december 2015 waarna een bespreking volgde. Op 10 december 2015 rondde de commissie de behandeling van het verzoekschrift af en kwam ze tot een besluit.

II. Inhoud van het verzoekschrift

De verzoekster vraagt om de bestaande regelgeving op het toelatingsexamen arts/tandarts zodanig aan te passen dat de examencommissie per academiejaar ook vijf vrijstellingen kan geven aan personen die zij geschikt acht om, zonder het afleggen van het toelatingsexamen, de opleidingen Geneeskunde en Tandheelkunde aan te vatten. Ze argumenteert dat die vijf jaarlijkse vrijstellingen sowieso slechts een geringe impact kunnen hebben op het finaal aantal afstuderende artsen en tandartsen, waardoor de federaal bepaalde quota voor inschrijvingen bij het RIZIV niet in het gedrang komen.

In concreto behelst haar voorstel dat iedere Belg met een academische bachelor zich mag aanmelden voor een vrijstelling. Op basis van zijn opleidingen, diploma's, (werk)ervaringen beoordeelt de examencommissie Arts/Tandarts de capaciteiten van de kandidaat om de opleiding tot een goed einde te brengen. Een dergelijke vrijstelling is meer in het bijzonder bedoeld voor kandidaten die niet rechtstreeks van de schoolbanken komen, waardoor het voor hen minder evident is om te slagen in het toelatingsexamen dat specifiek focust op de inhoud van ons secundair onderwijs.

III. Bespreking

1. Standpunt van de minister

Vooraleer haar standpunt inzake dit verzoekschrift toe te lichten, gaat minister *Hilde Crevits* even in op de concrete achtergrond van het verzoekschrift. Ze stelt vast dat het is opgesteld door een doctoraatsstudente Farmacie die de studie Geneeskunde wil aanvatten. Om toegang te krijgen, moet ook zij slagen voor het toelatingsexamen. De verzoekster vindt het echter niet zinvol om mensen die zich reeds bewezen hebben, door het behalen van een diploma of via doctoraatsbeurzen, opnieuw examen te laten afleggen over de leerstof van het secundair onderwijs. Met het verzoekschrift stelt ze voor dat de examencommissie jaarlijks een vijftal vrijstellingen zou kunnen verlenen voor het examen.

De minister verwijst in dit verband ook naar twee documenten die zij nog maar vorige week (in casu op donderdag 26 november 2015) ter beschikking van de commissieleden heeft gesteld: een reeks aanbevelingen en een advies van de begeleidingscommissie van het toelatingsexamen tot de opleidingen van arts en tandarts (beide documenten als bijlage bij dit verslag). Ze kwalificeert de door

de begeleidingscommissie geformuleerde aanbevelingen als zeer relevant en wil de hier voorliggende problematiek alleszins meenemen als er op een later tijdstip sprake is van de hervorming van het examen.

Het toelatingsexamen blijkt de facto een erg delicaat onderwerp te zijn. Mee daarom besliste de minister ter zake een begeleidingscommissie aan te stellen. De leden daarvan kunnen vanuit hun persoonlijke context gerichte overwegingen formuleren en wijzigingen voorstellen. De groep studenten die deelneemt aan het examen bestaat uit ongeveer zesduizend personen, de groep normstudenten daarbinnen is nog altijd meer dan tweeduizend personen groot, terwijl het totale aantal geslaagde kandidaten rond de duizend ligt. Dat moet men in gedachten houden bij de behandeling van het verzoekschrift.

Ondanks de vele commentaren en voorstellen tot verbetering, blijkt het toelatingsexamen toch vrij goed te werken, stipt de minister aan. Bovendien moet er bij het afstuderen ook rekening gehouden worden met het – federaal bepaalde – contingent dat het beroep effectief mag aanvatten.

De begeleidingscommissie kan desgevallend het verzoekschrift ook mee onder de loep nemen. Met punctuele aanpassingen, zoals hier voorgesteld, heeft de minister het echter moeilijk. Er is sprake van een vijftal vrijstellingen, die geen onoverkomelijke impact zouden hebben op het contingent afgestudeerde artsen. Er is echter niet aangegeven hoe de examencommissie het aantal vrijstellingen zou kunnen beperken tot vijf. Het is immers zeer wel mogelijk en zelfs waarschijnlijk dat er jaarlijks meer dan vijf aanvragen tot vrijstelling zullen zijn. Dit doet de vraag rijzen of er dan een examen of assessment zal moeten ingericht worden om uit te maken wie al dan niet onder die vrijstelling valt. Om willekeur te vermijden, zijn er alleszins criteria nodig.

Een alternatieve procedure mag ook zeker niet discriminerend zijn. Alle aanvragers moeten op gelijke wijze behandeld worden. Het voorstel zelf gewaagt van een beperking tot kandidaten met de Belgische nationaliteit, hetgeen op zich al twijfelachtig is.

Het voorstel laat het uitschijnen als zou de getoetste leerstof alleen actueel zijn bij uitstroom van het secundair onderwijs. De wetenschappelijke kennis blijft evenwel relevant bij de start van de opleiding tot arts of tandarts. Bovendien toetst het tweede deel van het toelatingsexamen ook andere vaardigheden zoals het verwerven en verwerken van informatie. Om een goed zicht op het geheel van de leerstof te krijgen, verwijst minister Crevits naar de website van het toelatingsexamen (<http://www.ond.vlaanderen.be/toelatingsexamen/nl/>).

Een andere vraag die men zich hierbij kan stellen is of een vrijstellingsprocedure goedkoper zou zijn dan een toelatingsexamen. De facto moet er (zie hoger) immers sowieso een procedure worden uitgewerkt. Vergelijkbare procedures om op grond van eerder of elders verworven competenties vrijstellingen te bekomen, kosten voor de student meer dan het inschrijvingsgeld van 34 euro voor het toelatingsexamen. Het verzoekschrift stelt immers wel degelijk voor om in een soort van EVC-procedure te voorzien voor het toelatingsexamen. Dergelijke procedures zijn daarenboven ook nog eens in het hoger onderwijs ingebracht om de participatie en de gediplomeerde uitstroom te doen stijgen. Het toelatingsexamen, van zijn kant, is net bedoeld om de instroom te beperken en die af te stemmen op het federale contingent dat de toegang tot het beroep van arts en tandarts beperkt. Of die twee denksporen met elkaar te verzoenen zijn, blijft voor de minister nog maar de vraag.

Afsluitend stelt minister Crevits dat ze begrip heeft voor de vraag en het verzoekschrift wel degelijk waardevol vindt. Ze is dan ook bereid deze problematiek mee te behandelen bij een eventuele toekomstige grote hervorming van het systeem.

2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de minister

Koen Daniëls vindt het vooral verdienstelijk dat het thema opnieuw onder de aandacht wordt gebracht, aangezien het ook al eerder ter sprake kwam voor studenten met een diploma Biomedische Wetenschappen, een diploma Farmacie enzovoort. Het verzoekschrift heeft het heel specifiek over vijf vrijstellingen. Waar haalt men dat cijfer, vraagt het lid zich af. Op welke criteria moet de examencommissie zich baseren? Dat lijkt het lid alleszins te vaag.

Een ander punt dat hier volgens hem buiten beschouwing blijft, is het feit dat buitenlandse artsen er buiten contingent nog bij komen. Want er is wel degelijk een instroom van buitenlandse artsen die zich in België specialiseren en/of vestigen. Dat zorgt op zich ook al voor een scheeftrekking op de contingentering.

Hij vraagt zich – luidop denkend – af of er geen mogelijkheid is om een soort voorafname te doen op het contingent voor studenten die instromen vanuit bepaalde opleidingen en op die manier reeds hun capaciteiten hebben aangetoond. Iemand die Farmacie heeft gestudeerd, lijkt het lid prima facie toch over de nodige competenties en vakkennis te beschikken om de studies Geneeskunde aan te vatten. Legitieme vraag is dan wel wat er op tegen is om toch nog deel te nemen aan de standaardtoelatingsproef. Zo iemand kan immers bij de besten eindigen. Maar zelfs al klopt die redenering, dan nog doet zulks eigenlijk toch wel een beetje afbreuk aan de waarde van de opleiding die hij reeds gevolgd heeft. Ook kan men zich afvragen wat het niet bij de top van het toelatingsexamen eindigen desgevallend zou zeggen over de kwaliteit van de genoten opleiding.

Zonder meer vijf vrijstellingen mogelijk maken, is voor het lid hoe dan ook onaanvaardbaar. Dat zet het contingent onder druk. Het lijkt hem raadzaam de geformuleerde overwegingen mee te nemen en bij een eventuele grote hervorming grondig door te lichten.

Ann Brusseel stelt dat – zoals ook mag blijken uit de actuele vragen in de plenaire vergadering van woensdag 2 december 2015 – haar partij zeker niet tegen een goed en onbevooroordeeld toelatingsexamen gekant is. Wat hier voorligt, lijkt haar een verdienstelijke vraag vanwege de indienster van het verzoekschrift, maar een grondiger onderzoek vanuit de begeleidingscommissie acht ze toch zinnvoller.

Dat de minister de verschillende mogelijkheden eens tegen het licht heeft gehouden, is goed. De minister komt tot ongeveer dezelfde vaststellingen als Open Vld. Zomaar voor vijf vrijstellingen gaan, vindt men te arbitrair. Dat zou een aanzuigeffect creëren voor heel wat bachelors. Waarom deze 'bang' zijn van het toelatingsexamen, lijkt het lid evident: dat is sterk georiënteerd op wiskunde. Wie twee of drie jaar Biomedische Wetenschappen studeerde, moet die wiskundige kennis al ver gaan zoeken.

Voor het lid peilt een toelatingsexamen voor de opleidingen Geneeskunde of Tandheelkunde idealiter ook naar intrinsieke capaciteiten, zaken die inherent zijn aan de persoonlijkheid, zoals empatisch vermogen, interpersoonlijke relaties, communicatieve vaardigheden enzovoort. Dat blijft onderbelicht, meent ze. Ze vindt dat zelf alleszins heel belangrijk voor toekomstige artsen.

Voorts vindt het lid het wel kras dat de indienster eigenlijk impliciet stelt dat anderen dat examen dan wel maar moeten afleggen, zolang zij maar de gelegenheid krijgt om het te omzeilen.

Het uitsluiten van studenten die niet de Belgische nationaliteit hebben, houdt voor Ann Brusseel geen steek als criterium. Heel wat jongeren lopen jaren school in België en hebben niet de Belgische nationaliteit. Zij moeten een gelijke behandeling krijgen. Ze volgt de indienster in die zin dus zeker niet.

Koen Daniëls meent dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen wie zich als bachelor aanbiedt en wie effectief afgestudeerd is als master in de Biomedische Wetenschappen, Farmacie of verwante disciplines. Voor wie die master behaalde, kan men zich mogelijks afvragen of die nog via een toelatingsexamen moet passeren.

De zaak ligt nog anders voor studenten die niet slagen in het toelatingsexamen, zich dan in de Biomedische Wetenschappen inschrijven, om vervolgens opnieuw deel te nemen aan het examen en weer niet slagen. Met het oog op de inhoud van die opleiding, met zestig studiepunten, kan men zich volgens het lid afvragen of dat iets zegt over de student, over het toelatingsexamen of over het eerste jaar van de opleiding Biomedische Wetenschappen. Het toelatingsexamen test kennis van de derde graad secundair. De opleidingen Biomedische Wetenschappen en Bio-ingenieur bijvoorbeeld, zijn toch niet bij de eenvoudigste opleidingen, oppert het lid. Dat punt verdient dan ook aandacht, meent hij. Dat impliceert echter niet dat er voor hen sowieso vrijstellingen moeten zijn.

Wat de nationaliteitskwestie betreft, volgt het lid de door de vorige spreekster ontwikkelde redenering. En ook voor N-VA zijn de intrinsieke persoonlijke kwaliteiten en sociale vaardigheden van de kandidaten van belang.

Ann Brusseel bekeek ondertussen op het internet al eens de inhoud van het eerste jaar van de opleiding Biomedische Wetenschappen. Ze stelt vast dat wie niet goed is in wiskunde als hij dat jaar aanvat, een jaar later er zeker niet beter in geworden zal zijn. Dergelijke vaststelling maakt toch een verschil. Het toelatingsexamen stemt bovendien inhoudelijk ook niet noodzakelijk overeen met heel wat vakinhouden die men achteraf studeert.

Daarenboven stelt zich volgens het lid ook de vraag of wie reeds master in de Biomedische Wetenschappen is of master in de Farmacie, voor hetzelfde inschrijvingsgeld nog eens een volwaardige opleiding Geneeskunde mag volgen. Dat lijkt niet onmiddellijk evident. Dat alles toont aan dat een en ander alleszins nog niet meteen aan de orde zal zijn. Het lijkt haar in eerste instantie allemaal voer voor de begeleidingscommissie.

Los van het voorliggende verzoekschrift vraagt het lid ten slotte nog naar een timing voor het opnieuw parlementair agenderen van de problematiek van het toelatingsexamen arts/tandarts, dit met name in het licht van de adviezen van de begeleidingscommissie. Hoe gaat men hiermee verder?

Minister *Hilde Crevits* wil zich alleszins hoeden voor het creëren van sluiptwegen om het examen te omzeilen en dan toch weer in de artsenopleiding in te schuiven, zeker als het gaat om studenten die de luxe hebben van langer te kunnen studeren. Daarmee wil de minister geen afbreuk doen aan andere opleidingen, maar voor heel wat jongeren is de opleiding Geneeskunde een levensdroom die al dan niet uitkomt. Met voorafnames kan dat probleem nog schrijnender worden voor anderen.

Wat betreft de interpersoonlijke relaties en het empathisch vermogen, geeft de minister nog mee dat de voorzitter van de examencommissie, professor Jan Eggermont (vice-decaan van de faculteit Geneeskunde van de KU Leuven) aangeeft dat de studenten Geneeskunde van vandaag zeer actief zijn in het studentenleven en het sociale kader. Het zijn geen nerds die niet contactvaardig zijn. Bovendien

wijst hij erop dat het uitkijken is met wat men vooraf wil testen. Een aantal zaken leert men immers sowieso pas tijdens de opleiding.

De minister refereert dienaangaande ook aan de gelijkaardige discussie in het kader van de lerarenopleiding en de toetsing van didactische vaardigheden vooraf. Ook daar werd de minister erop gewezen dat heel wat wordt aangeleerd tijdens de opleiding. Het is dus belangrijk om vooral elementaire zaken te testen. De toekomstige en niet-bindende toelatingsproef lerarenopleiding is natuurlijk wel van een andere orde. Bij Geneeskunde en Tandheelkunde wil men immers expliciet de instroom beperken, herhaalt de minister.

Met betrekking tot de bemerkingen over de gewichten van de verschillende examenonderdelen geeft de minister mee dat wiskunde, fysica, biologie en chemie hetzelfde gewicht hebben in het examen.

Wat betreft de timing van de verdere parlementaire bespreking van de problematiek van het toelatingsexamen arts/tandarts, wijst de minister erop dat de voorzitter van de begeleidingscommissie zich al bereid verklaard heeft om voor deze commissie toe te lichten hoe ze tot het hogergenoemde advies zijn gekomen en welke kanttekeningen ze daarbij formuleren.

Als de commissie oordeelt dat dat niet nodig is, kan de minister het verzoekschrift desgevallend ook door de begeleidingscommissie laten onderzoeken. Een en ander moet eventueel ook opgenomen worden door de Vlaamse Regering, met minister Jo Vandeuren, en ook met federaal minister van Volksgezondheid Maggie De Block. De minister is bereid zich te voegen naar de regeling van de werkzaamheden zoals deze commissie die graag ziet. Er valt over dit onderwerp nog heel wat te bespreken maar de problematiek mag in elk geval niet te lang blijven liggen. De begeleidingscommissie kan, zoals gezegd, ook de zaak komen bespreken in deze commissie, zodat de insteek van de leden kan worden meegenomen.

Ann Brusseel wil graag de begeleidingscommissie horen. Ze kan begrijpen dat niet alles getoetst kan worden. Dat principe honoreren, betekent voor haar echter ook dat er in het toelatingsexamen geen medisch jargon gehanteerd mag worden. Uit het rapport van Roggemans en Spruyt die de analyse hebben gemaakt in 2014 ('Toelatingsproef (tand)arts: een sociografische schets van de deelnemers en geslaagden'), leert het lid dat een van de struikelblokken juist was dat in het onderdeel informatieverwerving en -verwerking heel wat van dat jargon vervat zit. Dat levert een significant voordeel voor wie artsen als ouders heeft. Dat strookt niet met de lijn die de voorzitter van de examencommissie uitzet vanuit de idee dat de student in de loop van zijn studie heel wat moet aanleren qua vaardigheden.

Kathleen Krekels geeft ter informatie nog mee dat wie zich in Hasselt inschrijft voor de richting Biomedische Wetenschappen nadat hij of zij niet slaagde in het toelatingsexamen arts/tandarts en nadien alsnog slaagt voor dat toelatingsexamen, meteen mag beginnen in het tweede jaar van de opleiding Geneeskunde of Tandheelkunde. In andere universiteiten is dat niet het geval.

Eveneens los van het voorliggende verzoekschrift, stelt *Koen Daniëls* dat wat de onderdelen van het examen aangaat, het deel communicatie veel minder items omvat dan de andere delen. Een communicatietest die uit meerkeuzevragen bestaat, blijft voor het lid een soort contradictio in terminis. Het idee is dat men dan altijd het antwoord moet kiezen dat het meest 'open' is, zodat de patiënt een echt antwoord kan geven en geen ja-nee vraag.

Testen wat in essentie aanwezig is om daarop verder te bouwen, is een gezond principe. Dat houdt de slaagkansen in de medische opleiding ook zeer hoog. Dat de studenten tijdens die opleiding nog heel wat moeten leren, geldt zowel voor

de wetenschappelijke onderdelen als voor het communicatieonderdeel. Hij is van mening dat men zoekt naar een goede basis. Dat een student niet meteen in spiegelbeeld door een microscoop bepaalde handelingen kan uitvoeren, lijkt het lid evident. Die verfijnde kwaliteiten qua oog-handcoördinatie of qua handvaardigheid in het algemeen, worden aangeleerd tijdens de opleiding. Die nuance wil het lid alleszins maken. Het klopt volgens hem niet om te redeneren dat het ene wel en het andere niet kan of moet worden aangeleerd.

IV. Conclusie

Op de vergadering van donderdag 10 december 2015 komen de commissieleden tot de conclusie dat ze weliswaar begrip kunnen opbrengen voor de situatie van de verzoekster, maar niet wensen in te gaan op haar specifieke voorstel tot punctuele aanpassing van het systeem voor toelating tot de opleiding voor arts en tandarts.

Op voorstel van Kathleen Helsen, commissievoorzitter, beslist de commissie bij wege van consensus dan ook zich aan te sluiten bij het ter zake door minister Hilde Crevits geformuleerde standpunt om de voorliggende problematiek mee te nemen als er op een later tijdstip sprake mocht zijn van een meer globale hervorming van het toelatingsexamen. Te dien einde zal het verzoekschrift ook ter informatie worden overgemaakt aan de begeleidingscommissie.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Ann BRUSSEEL,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

EVC	elders verworven competentie/eerder verworven competentie/ erkenning van verworven competenties
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering

BIJLAGEN

Adviezen geformuleerd door de begeleidingscommissie ter verbetering van de kwaliteit van het toelatingsexamen tot de opleidingen van arts en tandarts

De begeleidingscommissie van het toelatingsexamen tot de opleidingen van arts en tandarts werd opgericht op initiatief van de viceminister-president van de Vlaamse regering en minister van onderwijs, Hilde Crevits. De eerste vergadering van de commissie had plaats op 19 december 2014. Tijdens de verschillende vergaderingen werden onderstaande adviezen geformuleerd. In overleg met het kabinet, de administratie en de examencommissie werden een aantal adviezen reeds uitgevoerd, zodat de verbeterpunten reeds bij het examen 2016 ingang kunnen vinden.

1. De commissie adviseert om te streven naar een maximale afstemming tussen de leerinhouden biologie, chemie, fysica en wiskunde van het (algemeen) secundair onderwijs en de leerinhouden van het gedeelte 'kennis en inzicht in de wetenschappen' (KIW) van het toelatingsexamen. De leden van de examencommissie maakten inmiddels afspraken met vertegenwoordigers van de onderwijsverstrekkers secundair onderwijs, zodat een geactualiseerde lijst van leerinhouden vanaf het examen van 2016 zal worden gebruikt voor het opstellen van de vragen.
2. Buiten de begeleidingscommissie zou een werkgroep moeten worden opgestart die de vereiste voorkennis van instromende studenten geneeskunde bestudeert. Deze werkgroep zou moeten bestaan uit 'docenten' van de bacheloropleiding geneeskunde en leerplanontwikkelaars van het secundair onderwijs.
3. De commissie adviseert om decretaal te bepalen dat de examencommissie de bevoegdheid heeft om de leerinhouden van het toelatingsexamen af te bakenen, vertrekkend vanuit de leerplannen van de derde graad van het secundair onderwijs, maar zonder zich hiertoe te moeten beperken (Aanbeveling van de Vlaamse Ombudsdienst, Rapport 2015-8 van 18 september 2015). Daarom is een voorstel tot wijziging van art. II.187 §1, 1° van de Codex hoger onderwijs opgenomen in onderwijsdecreet XXVI.
4. De commissie bevestigt haar akkoord met het initiatief van AKOV (nu AHOVOKS) om de periode van inzage ook in de toekomst te beperken van 7 tot 16 september. De commissie vraagt te onderzoeken of een tool kan worden ontwikkeld waardoor de kandidaten bij de bekendmaking van hun individueel resultaat, hun antwoordbladen online kunnen raadplegen.
5. In het kader van de bezorgdheid om het toelatingsexamen transparanter te maken en om de kandidaten in de gelegenheid te stellen om zich beter voor te bereiden op het examen adviseert de commissie om alle (valide) vragen van het gedeelte KIW (biologie, chemie, fysica en wiskunde) en alle (valide) vragen van de stilleesproef openbaar te maken (inclusief de antwoordsleutel) via de website van het toelatingsexamen. M.b.t. de communicatieproef stelt de commissie voor om het aantal openbaar te maken vragen te beperken en van elke geteste dimensie (6 in totaal) telkens twee modelvragen vrij te geven. Deze proef test namelijk een aantal vaardigheden via

scenario's die door de kandidaten makkelijk gememoriseerd kunnen worden, waardoor de validiteit van deze proef op de helling zou komen te staan.

De vragen zullen jaarlijks worden vrijgegeven, na het verstrijken van de periode van intern beroep.

De vragen van beide sessies van het examen van 2016 zijn inmiddels gepubliceerd op de website van het toelatingsexamen (www.ond.vlaanderen.be/toelatingsexamen)

6. De commissie adviseert om voor het toelatingsexamen de afronding te beperken tot 1 decimaal. De informatie hierover op de website van het toelatingsexamen zou in dat geval zeer transparant moeten zijn.
7. De commissie adviseert om de periode voor het indienen van een intern beroep – naar analogie met de periode aan de universiteiten – vast te leggen op vijf kalenderdagen na de verzendingsdatum van de individuele uitslagen of na inzage in het examen.
8. De commissie adviseert om de doelstelling van toelatingsexamen explicieter kenbaar te maken via gepaste communicatie, namelijk het afstemmen van de instroom van studenten arts/tandarts op het aantal artsen/tandartsen dat aan een vervolgopleiding mag beginnen (zoals bepaald in het contingent).
9. De begeleidingscommissie adviseert om met het oog op een afstemming met het federaal bepaalde contingent van afgestudeerde artsen en tandartsen, het huidige toelatingsexamen om te vormen van een examen met absolute cesuur naar een vergelijkende selectieproef (cf. afzonderlijke nota).

Adviesnota¹

Toelatingsexamen arts/tandarts: van examen met absolute cesuur naar vergelijkende selectieproef

Achtergrond

Het toelatingsexamen arts/tandarts werd door de Vlaamse gemeenschap ingesteld (initieel decreet 24 juli 1996 en besluit Vlaamse regering 2 februari 2001, telkens met latere wijzigingen) in opvolging van de wet van 29 april 1996 die de basis voor de contingentering van artsen en tandartsen legt. Gezien de bevoegdheidsverdeling in België is het aan de gemeenschappen – vanuit hun bevoegdheid voor onderwijs – om maatregelen te treffen zodat de instroom van studenten arts/tandarts in lijn ligt met de federaal bepaalde quota.

Probleemstelling

Om te bepalen wie aan de opleidingen arts/tandarts kan deelnemen, zijn er twee strategieën:

- Vergelijkende selectieproef: een proef waarbij het aantal geselecteerden bij voorbaat wordt bepaald (in dit geval in functie van het vastgestelde contingent) en waarbij de eerst geplaatsten op de selectieproef zich kunnen inschrijven voor de opleiding tot het vastgesteld aantal bereikt is (variaties zijn mogelijk cf. infra). Naar de vergelijkende selectieproef wordt ook verwezen met de term *numerus fixus*.
- Examen met absolute cesuur: examen waarbij de slaagcriteria ('cesuur') vooraf bepaald worden. Eenieder die aan de cesuur voldoet, is geslaagd voor het examen. Deze formule staat ook gekend als *numerus clausus*.

Bij de instelling van het toelatingsexamen werd geopteerd voor een absolute cesuur. De actuele slaagcriteria staan beschreven in de Codex Hoger Onderwijs, Art II.187 §2.5

...Geslaagd zijn de studenten die op elk examengedeelte ten minste 10 op 20 behalen en ten minste 22 op 40 voor beide examengedeelten samen...

Dit betekent dat het aantal geslaagden op het toelatingsexamen bepaald wordt door criteria die onafhankelijk ten aanzien van het vastgestelde contingent staan. Het resultaat is onvermijdelijk een spagaathouding van de examencommissie. Enerzijds dient zij ieder die aan de decretaal bepaalde slaagvoorwaarden voldoet, als geslaagd te verklaren. Anderzijds heeft zij ook de verantwoordelijkheid tot afstemming van het aantal geslaagden met het contingent. Concreet leidt dit tot volgende pijnpunten.

- Het toenemend aantal deelnemers (van 914 in 1998 tot 6185 in 2015) noopt tot wat eufemistisch als een 'pittig' examen omschreven wordt. Een te gemakkelijk examen draagt immers het risico dat het aantal geslaagden ver boven het contingent zou uitkomen.
- Door de hoge moeilijkheidsgraad van het examen daalt het differentiërend vermogen van het examen. Het aantal geslaagden bevindt zich in een eerder smalle band van behaalde scores. Dit heeft onder meer tot gevolg dat bij het neutraliseren van een vraag er grote verschuivingen in aantal geslaagden kunnen optreden (cf. voorvallen in najaar 2014).

¹ Opgesteld door de begeleidingscommissie van het Toelatingsexamen Arts en Tandarts en gefinaliseerd op 3 september 2015.

De combinatie van beide elementen bemoeilijkt niet alleen de taak van de examencommissie, maar is ook nefast voor het maatschappelijk draagvlak van het toelatingsexamen. Het laag aantal geslaagden (16,8% in 2015) dreigt als onredelijk te worden ervaren en er is weinig begrip indien ten gevolge van een herdeliberatie behoorlijk grote aantallen zich alsnog – en laattijdig – mogen inschrijven voor de opleidingen arts of tandarts (+/- 150 in het najaar 2014).

Voorstel tot oplossing: een vergelijkende selectieproef

Het voorstel is het toelatingsexamen als een vergelijkende selectieproef te organiseren zodat het aantal “geslaagden” voorspelbaar is en in lijn met het vastgestelde contingent ligt. Dit vermindert de druk op de moeilijkheidsgraad van het examen waardoor ook een grotere spreiding van de behaalde scores mogelijk is en dus een betere differentiatie van de deelnemers.

Gezien de slaagcriteria decretaal bepaald zijn, impliceert dit een wijziging van het decreet hoger onderwijs. Verder vergt een eventuele invoering van zulke vergelijkende selectieproef een nauwkeurige vaststelling van het startquotum rekening houdende met een aantal parameters. Ook is de nodige aandacht vereist voor randvoorwaarden en mogelijke neveneffecten.

Bepaling van het quotum van wie zich voor de opleiding arts/tandarts mag inschrijven
Het quotum Q , d.w.z. het aantal studenten dat zich in de bacheloropleiding mag inschrijven, kan aan de hand van volgende parameters berekend worden:

- C : het federaal bepaalde contingent in het jaar van afstuderen als master in geval van modelstudietraject. Dit jaar komt voor de opleiding arts overeen met $20XY+6$ en voor de opleiding tandarts met $20XY+5$ waarbij $20XY$ het kalenderjaar van het toelatingsexamen is.
- α^2 : de uitval van studenten die de bacheloropleiding gestart zijn, maar niet het masterdiploma behalen.
- β : het aantal afgestudeerde masters dat niet in een gecontingenteerde vervolg- of beroepsopleiding verdergaat en een andere beroepskeuze maakt, vb manama in het domein van maatschappelijke gezondheidszorg, het onderzoek, de industrie, de overheid, buitenland...

Het quotum Q wordt dan als volgt berekend:

$$Q = \frac{C}{(1 - \alpha)(1 - \beta)}$$

Gezien de contingenten voor arts (C_a) en tandarts (C_{ta}) afzonderlijk bepaald worden, moeten ook afzonderlijk quota voor arts (Q_a) en tandarts (Q_{ta}) vastgesteld worden rekening houdende met de opleidingsspecifieke parameters α^3 en β^4 .

De quota Q_a en Q_{ta} worden jaarlijks bekendgemaakt.

Selectie van studenten in het quotum

Voor de opvulling van de quota Q_a en Q_{ta} is het voorstel om te werk te gaan op basis van de rangschikking van het toelatingsexamen waarbij de deelnemers tot en met positie Q_a of Q_{ta} de toelating tot inschrijving krijgen. Dit vereist dat deelnemers hun effectieve keuze voor de opleiding

² Zowel α als β worden hier als een fractie van 1 voorgesteld; zie ook de aansluitende formule.

³ Voor de studies arts bedraagt deze uitval ongeveer 14%. Voor de opleiding tandheelkunde dient dit cijfer nog nader bepaald te worden.

⁴ Voor de afgestudeerde artsen bedraagt dit aantal 5 tot 10%.

arts of tandarts bij de inschrijving voor het toelatingsexamen kenbaar maken zodat zij aan Qa of Qta kunnen toegewezen worden.

Een alternatief is dat de deelnemers bij inschrijving voor het toelatingsexamen één van de volgende vier keuzes aanduiden: (i) opleiding arts; (ii) opleiding tandarts; (iii) beide opleidingen met voorkeur voor arts; (iv) beide opleidingen met voorkeur voor tandarts. Qa wordt dan opgevuld op basis van de rangschikking van deelnemers (i) en (iii). Qta wordt opgevuld op basis van de rangschikking van deelnemers (ii) en (iv). Wie buiten Qa valt en tot categorie (iii) behoort, kan eventueel nog in Qta opgenomen worden afhankelijk van de score op het toelatingsexamen (en vice versa voor de deelnemers van categorie (iv) die buiten Qta vallen.

Deelnemers op positie >Qa/Qta vallen dus buiten het quotum en worden op een wachtlijst geplaatst.

De kans bestaat dat het verschil tussen een wel of niet gunstige rangschikking afhangt van minder dan één vraag juist beantwoord te hebben. Om zulke situaties te vermijden kan men ervoor opteren de examencommissie de bevoegdheid te geven een marge ten opzichte van Q aan te wenden. Uitgangspunt is dat deelnemers met een gelijk examenresultaat op dezelfde wijze behandeld worden. Dit impliceert dat de lijn van het quotum getrokken wordt tussen deelnemers met een verschillend examenresultaat.

Om het ganse systeem sluitend te maken is het van belang dat elke student die in het quotum valt, effectief ook de betreffende opleiding start. Dit heeft twee implicaties:

- De geselecteerde studenten dienen hun inschrijving in de opleiding effectief te bevestigen voor de start van het academiejaar (bv. 1^e week van september). De niet-opgenomen opleidingsplaatsen zouden dan toegewezen kunnen worden aan studenten op de wachtlijst.
- De toelating tot inschrijving ten gevolge van een gunstige rangschikking heeft een beperkte geldigheidsduur en vervalt op het einde van het kalenderjaar (20XY+1) volgend op het kalenderjaar waarin de toelating verkregen werd (20XY). Zo vermijdt men de opbouw van een werfreserve die de afstemming op het federaal contingent in de war zou sturen.

Bijkomende aandachtspunten en randvoorwaarden

1. Vastleggen van minimale slaagcriteria: $KIW \geq 10$ én $IVV \geq 10$
Hoewel het in geval van een vergelijkende selectieproef strikt genomen niet vereist is, is het voorstel om minimale slaagcriteria te definiëren waarbij alleen deelnemers die de slaagcriteria behalen, gerangschikt worden. Het voorstel is om de slaagcriteria vast te leggen op $KIW \geq 10$ en $IVV \geq 10$ zodat een minimaal kennisniveau van de geselecteerden gegarandeerd is. Dit impliceert dat alleen deelnemers die de slaagcriteria behalen, hetzij de toelating krijgen zich in te schrijven, hetzij op de wachtlijst geplaatst worden.
2. Gelijke behandeling van de deelnemers op basis van één examen per kalenderjaar
De enige manier om met zekerheid alle deelnemers aan een vergelijkend toelatingsexamen gelijk te behandelen, d.w.z. te rangschikken op basis van dezelfde criteria, is hen aan één en hetzelfde examen te laten deelnemen. Dit betekent dat er slechts één examen per kalenderjaar georganiseerd wordt. Dit vereenvoudigt de organisatie van het examen en reduceert de kost ervan. Het gevolg is wel dat wie de deelname mist om welke reden dan ook, naar het volgende jaar verwezen wordt.
3. De datum van het examen en de timing van de daaropvolgende stappen
Het voorstel is om het examen begin juli te organiseren. De daarop volgende stappen (bepaling van geselecteerden → 1^e deadline voor inschrijving van geselecteerden → tweede

venster van inschrijven voor studenten uit wachtlijst) speelt zich dan af in de zomermaanden tot en met start academiejaar.

4. Afstemming van de termijnen voor inzage en beroep met eventueel kortere termijn voor interne beroepsprocedure

Met de huidige termijnen van inzage en beroep, zowel intern als extern, en vertrekkende van een examendatum begin juli valt het niet uit te sluiten dat een juridische betwisting pas finaal beslecht wordt na de start van het academiejaar. Indien dit zou leiden tot een wijziging van de rangschikking, stelt zich de vraag hoe hieraan gevolg te geven. Worden de alsnog gerangschikte kandidaten tot de opleiding toegelaten met een overschrijding van het quotum tot gevolg? Of annuleert men de inschrijving van diegenen die ten gevolge van de gewijzigde rangschikking voorbij positie Q vallen wat het vertrouwen in het examen zou schaden? Een mogelijke uitweg is de inkorting van de termijnen voor de beroepsprocedure zodat alle betwistingen afgehandeld zijn vooraleer de inschrijvingen van start gaan. De juridische mogelijkheid voor kortere interne beroepstermijnen dan nu het geval is (30 dagen), dient onderzocht te worden.

5. De overstap tussen de opleidingen arts en tandarts beperken tot wie het bachelordiploma arts/tandarts behaald heeft

Enerzijds is het niet wenselijk dat studenten vrij van de opleiding arts naar de opleiding tandarts of omgekeerd zouden kunnen overstappen. Dit zou immers tot een verstoring van het nagestreefde contingent leiden en eventueel een soort van bypass tussen de opleidingen creëren. Anderzijds is deze overgang een noodzakelijke stap in de opleiding mond-, kaak- en aangezichtschirurgie. De juiste modaliteiten hiervoor dienen dus ontwikkeld te worden. Een mogelijkheid is het behalen van het bachelordiploma arts/tandarts als voorwaarde voor overschakeling te stellen.

6. Voorwaarden van deelname toespitsen op de doelgroep zijnde leerlingen die in hetzelfde kalenderjaar diploma secundair onderwijs behalen

Hoewel het niet direct aan de formule van een vergelijkende selectieproef verbonden is, verdient het aanbeveling om ook na te denken over de voorwaarden van deelname en of het aantal deelnames beperkt moet worden. Zulke voorwaarden dienen toegespitst te worden op de feitelijke doelgroep, d.w.z. de leerlingen die in het kalenderjaar van deelname het diploma secundair onderwijs behalen. Het aantal deelnames aan het toelatingsexamen wordt beperkt tot drie. Een deelname wordt gedefinieerd als aanwezig zijn bij de start van het examen.

7. Competitie tussen de deelnemers

In een vergelijkend systeem wordt de selectiekans van een deelnemer mede bepaald door het resultaat van de anderen die daardoor als 'competitoren' kunnen ervaren worden. Er dient opgemerkt te worden dat het alternatief, met name examen met absolute cesuur, ook niet vrij is van competitie. Immers in dit scenario bestaat de mogelijkheid dat er meer studenten van start gaan dan voorzien in het contingent. Bij strikte toepassing van het contingent zal een aantal afgestudeerden bijgevolg geen vervolgopleiding kunnen aanvatten. Gezien het selectiesysteem voor de vervolgopleidingen zal dit onvermijdelijk leiden tot een competitie tussen de studenten gedurende de ganse studietijd waarbij zich de vraag stelt in

hoeverre dit bevorderlijk is voor het nastreven van de rol van 'samenwerker' van het CanMEDS referentiekader.

8. Een duidelijke communicatie over het toelatingsexamen

Het maatschappelijk draagvlak van het toelatingsexamen is gebaat bij een duidelijke communicatie over het waarom van het toelatingsexamen (verband met de planning van het medisch en tandheelkundig aanbod en de kwaliteit van de gezondheidszorg) en over de modaliteiten van het examen, in het bijzonder indien tot een vergelijkend examen beslist zou worden.

9. De impact van het toelatingsexamen op het middelbaar onderwijs

Los van de modaliteiten van het toelatingsexamen is het wenselijk om de impact van het toelatingsexamen arts/tandarts en van eventuele veranderingen hieraan op het secundair onderwijs in te schatten. Aan de ene kant is het een logische verwachting dat het secundair onderwijs de leerlingen voorbereidt op het hoger onderwijs en als dusdanig hen ook de nodige kennis en inzicht aanreikt om het toelatingsexamen af te leggen. Aan de andere kant mogen het programma van het secundair onderwijs en eventuele studiekeuzes van leerlingen in het traject van het secundair onderwijs niet eenzijdig beïnvloed worden door het bestaan van een toelatingsexamen geneeskunde.

10. Onderzoeksmatige opvolging van het toelatingsexamen

Verder verdient het aanbeveling om de maatschappelijke en andere effecten van eventuele aanpassingen aan het toelatingsexamen nauwkeurig op te volgen zodat bijsturing mogelijk is. Dit vereist de allocatie van een onderzoeksbudget aan het toelatingsexamen. Jaarlijks wordt een opvolgingsrapport aan de onderwijscommissie van het Vlaams parlement bezorgd.